

Nota in
vultu in t
cosh, & quatuor
audi et aliterum
partem. pag. 1 - 10

Specimen Assertionum novarum & falsarum
R. D. D. Jacobi Altingii.

152

107

I. Chiliazum doctrinam de regno mille annorum post Christum
Anti Christum, sive de quinta Monarchia Anabaptitarum, Fanati-
corum, & Quakerorum, adeoq; distinctionem prima & secunda
resurrectionis corporum, reductionem Judaeorum in Palastrinam,
aliaq; huic opinioni annexa, fundari in Scripturis.

Vetus quidem est hic error, damnatus & rejectus à Veteribus, sed tamen novus in hac Aca-
demia, & Ecclesijs Belgii, qua illum semper rejecerunt. Damnatur in Anabaptistis art.
17. Confess. August. In doctrinam a. illius Confessionis, uno articulo excepto, qui spectat
ad S. Coenam, eam suam omnes Reformatos consentire ipse D. Jacob. Altingius agnoscit
in Epist. ad Landgravium, propterea exegesi Confess. August. D. Henr. Altingii sui
patris, quam illi Principi dicebat Kal. Martij anno 1647. Ipse vero R. Juno pa-
rens illius exegesis pag. 101. Christum millenarium in agnoscit hoc articulo damnari
Chiliazum, qui abusu loci Apoc: 20. v. 4 somniat Christum mille annis in terris regna-
turum una cum Sanctis, idq; in summis delictis, & summa corporis suavitare, oppressis
abiq; impijs: contra qua delicta, ex fabulis Judaeis nata, alibi demonstramus. Et in an-
not. Belg. in Apoc. non uno loco. Sed maxime ad cap. 20. illius libri, idem somnium
rejecit ac refutat, idq; rationibus tan firmis, ut nihil ad illas possit responderi.

II. Ligationem Satanae tam absolutam intelligi, Apoc: 20.
ut per mille annos non sit operaturus in filiis rebellio-
nis Eps: 2. v. 2. adeoq; nullum fore toto illo millenario
reprobum & impium in mundo.

An ergo una nocte instar fungorum nascentur illa gentes ex quatuor plagis mundi, et
Gog, & Magog, quos solutus Satan congregabit ad praebium Apoc: 20. v. 8? Et quis
dubitet Christum descendendo in hunc mundum vicisse, vixisse & triumphasse Satanam,
Matt: 12. v. 29. Col: 2. v. 15. ipsumq; coegisse redire in abyssum, quod fateretur An-
sto apud Suidam ipse Apollo Pythius, quem ille Princeps consulere volebat? Itaq; li-
gatio illa non est absolute intelligenda, sed comparate & secundum quid.

III. Mundum futurum quem Deus non subiecit Angelis Hebr:
2. v. 5. esse regnum Chiliazum, oppositè ad mundum praes-
entem, qui subest daemonibus.

Præterea quod ista explicatio nova est, non Belgarum Jupp. non Bezae non Calvinii, non
Piscatoris, non Paris, non Cameronis, non Cocceii, uno verbo nullius Reformatum, adver-
satur insuper expresso dicto Christi Matt: 28. v. 18. ubi profertur datam sibi esse omne
potestatem in caelo & in terra, & Pauli Phil: 2. v. 10. ubi dicitur, quod ad nomen Jesu f.

IV In regno Chiliazico omnia visum iri subiecta pedibus
Christi, & Hebr: 2. v. 8.

Pamen id non antea eveniet, quam in consummatione saeculi, ultimus hostis nempe mors
abolatur 1 Cor: 15. v. 25, 26.

V. Judaeos omnes esse tandem aliquando convertendos ad
Christum, & reducendos in Palastrinam, ut ibi statum suum
Politicum, ad ideam pristinae suae Reip. recuperent.

Hoc dogma uti fusiùs contra Serazium fanaticam ostendi, Templi Hierosolymitani
in suo formali reprobationem, quam per Anti Christum processuram fingunt Patristici,
necessario involvit, neq; eam negat D. Jac. Altingius, sed tantum dicit, se de ea nil
statuere. Interca tamen huic errori crasse se opposuit Rev. ipsius Parens D. D.

Henricus Altingius Theol. Probl. loco 10. probl. 27. pag. 531. et multis ac in
argumentis probat Politicam Judaicam nunquam in his terminis esse instaurandam
Sanc sententiam negantem esse orthodoxam proluit, hoc inter alia argumenta
Politica Judaica restaurabitur, etiam respicietur cultus Ceremonialis Judaicorum
Quin ibid. refutat argumenta, quae ex veteribus Prophetarum colliguntur à
et Judaizantibus, pro illa Politica restitutione Recitatorum. Sic etiam hanc
errorem contra Weigelium, Felgendancum, et similes Fanaticos contundit Joh.
Theologus Marpurgenfis Ant. Weigelii lib. 1. cap. 13.

VI. Certo certius Adamum esse lapsum sexto die primi se,
Lacini, quo fuerat creatus, atq. hinc hypotesi seu in,
dubitata veritatis, plura dogmata Theologica tuto
superstui posse.

In mea disput. Sac. de re Sabita Mart. 1665. ostendi nec Judaeos, nec
veteres et recentiores, de eo convenire, pluresq. & majoris nominis pro negativa
Calvinus in 3 Gen. v. 6 ita refert vulgò creditum, Adamum lapsum esse eodem
quo creatus est, ut tamen subiiciat haec verba, de tempore quo asseram, non habet
et quam dissent ea quae habet v. 8. à Walkersianis vel inde liquet, quod post
medietatem et Evam totam noctem post peccatum transgessit in Paradiso, et non nisi post
mane ad ventum diei, vocem Domini audivisse. Et Broughtono & Sedarpio Sacerdotum
eorum utramq. ita sensisse cum Walkers, ut in praecipuo capite rei ab eo disputat
nec tanta sunt auctoritatis illi duo, ut plurimis et celeberrimis Lutherus, Par
Medio, Wesenio, Simsoni, Calvinio etc. debeant praeferi, et utiq. ea dicat in
pute, vel circa illud, quae aperte pugnant cum veritate.

VII. Nobis Christianis sub N. T. viventibus, praeter Baptismum
& S. Coenam, alia esse Sacramenta duo, videlicet et diem
Dominicum.

Assertio haec plane nova est, repugnans communibus Confessionibus omnium Protestantium
Belgicae, quibus non nisi duo Sacramenta agnoscentur, Baptismus & Coena. Art. 33. et Catech. quart. 68. quod semper nostri Theologi contra Pontificios defensores
Quicquid vero pertinet ad gratiam universalem, nec propria foedus fuit. promissio
non amplius futuro, cum Deus nihil illic stipuletur a Creaturis, nec per se alio modo
gratia dici potest, cuius ideo Jns sit Sacramentum, cum nihil aliud illa obfignet, quam
lem promissionem omnibus creaturis factam, de Dilatio non amplius futuro.
Henr. Altingius loc. Com. p. 1. loc. 12. p. 192 docet Sacramenta Sacerdotum, ut sint
figilla, non a natura sua, ut signa naturalia, nec ex ordinatione humana, ut
mana, sed ex institutione divina, non communi, ut Jns Gen. 9. v. 12. 13. sed
qua gratia singularis erga Ecclesiam sunt testimonia. Et prout nec Jns, nec
nica convenit id, quod requiritur in Sacramentis proprie dictis Ecclesiae, nempe
fibilis et tractabilis, quae elementum dicitur Augustino: unde D. Henr. Alting.
194. statuit cum omnibus aliis Theologis Orthodoxis, quod debeant esse signa
ut qua non modo visu sed etiam tactu, nonnulla insuper gustu et olfactu percipiuntur
(quo etiam argumento nonnulla ex imaginariis Sacramentis Pontificiorum deponi
imus) nec possit idem esse Sacramentum N. T. cum illa debeant inter se dis
signis Sacramentalibus, et in materia interna, quoad ejus modum, Consuetudine revera
libitudo, et multis aliis, quae ibi commemorantur nempe loc. cit. L. C. D. Henr. Al.
Ita nunc cessare inter Christianos, quod fuit Ceremoniale adeoq. mystica significatio
in Sabbatho, sive quarto Decalogi praecipio, sancitum fuit in Synodi Nationalis
na postacti, Sess. 164, et D. Henr. Alting. Theol. Problem. loco 5. probl. 12.
totum hoc novum dogma de die Dominico, erant his verbis: Observatio diei

non est necessaria per se, tanquam pars cultus divini, aut mysticae significationis gratia, sed tantum ratione ordinis & Politiæ Ecclesiasticae perpetuo observanda. Nihil potest concipi expressius ad Sacramentum hoc imaginarium dissipandum. Estq; hæc sententia ita nova, ut nullus nobis dari queat Theologus alicujus nominis & celebritatis, qui eam viderit in Scripturis, si unum Visionarium Anglum, Walkorum, excipias. Nec sit Calvinus a quo, sicut ex Ezech. 20 cap. Sabbatum fuisse Signum intel. Deum & Israëlitas, quod nemo negat, inde iura colliges, vel Sabbatum fuisse Sacramentum proprie dictum, cum omne Sacramentum quidem sit Signum, et non omne Signum sit Sacramentum; vel diem Dominicam mysticam Sabbati significationem retinere, quod nunquam Calvinus somniavit.

VIII Quiescenti Deo ab omni opere suo septima die non fuisse cessationem ab operibus Creationis, sed acquiescentiam in opere, et Redentionis, quod tunc promissum fuit.

Nec certo constat de die, quo facta est prima promissio Evangelica, cum multi Theologi statuant Adamum non fuisse lapsum sexto die, & Scriptura dixerit quiescere Deum ab operibus Creationis Gen. 2. 3. Ezech. 20. 11. nulla facta in quiesce Dei mentione promissæ redemptionis; Auctoritatem & verba protuli D. D. Henrici Altingii in Disputatione mea de Sabbato etc. Besi 20, ex quibus sic reperio quæ extant L. C. part. 1. loco 7. pag. 105. Ratio huic præcepto (scilicet quarto) additur ad exemplo Dei, qui post primam omnium creationem quiescit, novas creaturarum species producere desinens. Gen. 2. 2, 3.

IX Imaginem & Similitudinem Dei, ad quam Adam fuit conditus, fuisse duo diversa.

Asserit hoc est Bellarmini de grat. prim. tom. cap. 2. initio tom. 4. quam Theologi plerique nostrorum partium impugnant nominatim Parvus, ad lib. Bell. pag. 29. & D. Henricus Alting. Disp. de Imag. Dei sic habita 26 Junij 1639. Ubi conceptis verbis negat, inter Imaginem & Similitudinem Dei Gen. 1. 26. Theologicum discrimen ullum, ratione statui posse.

X. Ad Imaginem Dei in homine non pertinere Dominium ei concessum in coetera animantia.

Hoc tamen expresse docet Scriptura Gen. 1. 26, & communissima est in Scholis Theologicis sententia, quam ipse D. Henricus Alting. expressit his verbis, L. C. pag. 1. loco 5. pag. 85. Est imago Dei in homine, Similitudo illa, quæ in Statu Creationis, Creato, ut sui naturam, partim animâ, partim corpore, partim utroq; propter utriusq; unionem, repræsentat, Animâ, ratione Substantiâ, Spiritualitate, Ampliitate, Immortalitate: ratione potentiarum intelligendi facultate ac volendi volendiq; libertate; ratione qualitatum, perfectâ Sapientiâ, Justitiâ & Sanctitate Col. 3. 10. Eph. 4. 24. Corpore, beatâ immortalitate Gen. 2. 17. ac dispositione perfectiones membrorum, quibus Dei perfectiones repræsentabat. Utrôq; dominio in coeteras animantes, Gen. 1. 26, 28. & cap. 2. 19. cui externa ejus majestas serviebat.

XI. Nullum foedus, quod natura vel operum vel legale dicitur, intercessisse Adams cum Deo.

Ita sentit Episcopus Sociniano-Remonstrans. Justit. Theol. lib. 2. cap. 1. quia sentit multum præfidii ex ista hypothesis accessurum Causæ Pelagiana & Sociniana; tum quod ad peccatum originale, tum quod ad jus Dei in exigenda fide & obedientia ab homine iam corrupto & peccatore etc. sed hæc opinio adversatur & receptissima inter Theologos juxta Scripturas sententia, & distinctioni necessaria inter legem & Evangelium, & communi doctrinâ Ecclesiarum Belgii, quam profitentur in Conf. ad Norm. Testam. Belgicae Versionis. Et cum ibi fuerint stipulatio & Resipulatio promissiones & comminationes, nec non Sacramentalia sunt signa & sigilla foederis, non video, quo jure ibi foedus

interuenisse negetur: ac mirum est quasi foedus proprie dictum, in promissione
de diluio non amplius futuris, & negari de stipulationibus & respulationibus, quae
foedere legali natura & operum, tam euidenter reperiuntur. Porro cum R. D. H.
Altingius fuerit nomine huius Provinciae inter Reuocatos N. T. eo ipso hanc ad
propositionem suo calculo comprobavit.

XII Adamum esse persistisset in officio ad meliorem sta-
tum & felicitatem coelestem non fuisse traducendum.

Hanc thesin, ut iacet, esse simpliciter Pelagianam, Remonstraticam & Socinianam
contrariamq; doctrinam omnium Protestantium & Reformationum, quae & ipsorum Pro-
orum, atq; ipsimet nostra Catechesi quast. 6. interprete ipsomet Ualino scriptor
Catechesis, & omnibus notus cum ipso Theologo, ita probatum dedi in mea
de Sabbatho etc: ut nihil restet hic mihi, quam reperere uerba D. Henrici Al-
Theol. Elenc. loco 5. pag. 286. asserunt arborem uitae, sic dictam esse Sacramen-
ter, quod fuerit efficax signum & symbolum uitae aeternae ac coelestis donanda homini
non peccaret. Nec potuit obtingere plena Dei fruitio homini, nisi ex statu am-
traxisset in spirituales; nec Angeli, qui desecerunt patiebantur ea felicitate ac
uisione beatifica, ad quam boni Angeli sunt erecti post Lapsum illorum. Quia ad
Pontificios pertendimus, nequidem Enem ipsum fuisse in tenet simul Virorum
Comprehensorem. At sicut Deus Angelos, qui persistenter, tradidit ex statu
in statum Comprehensorem, ut ualgo loquuntur, ita Protoplastus si persistisset, ex
Patiam fuisse traducendus. Quia in contrarium proferuntur, esse Socinianorum,
uorum, Anabaptitarum, Remonstrantium, & similium Heterodoxorum tela, ubi
ita uidero, facile sum ostensurus.

XIII Adamum absolute loquendo non fuisse penitentem, sed
Euam.

Sententia ut Bellarmini lib. 3. de amiss. grat. & statu pecc. cap. 7. in
renda refutatur à Parao, Heidelbergensi Celeberrimo Theologo, qui Socinianam
larminianam uidet circa locum 1. Tim. 11. 15. Ut nemo a. nostrorum reperiatur
admittat hoc eundem Pontificionum effectum, ita illud repugnat communi sententiae
nostrorum Interpretum ad eum Pauli locum, ac nominatim Bellarmini, qui ostendit
id dictum ab Apostolo non absolute, sed comparative, quod Eua prior & inuoluit
per Serpentem; Adam postea & mediante per Euam iam penitentem penitentis fuerit.
Id a. & Stylo Scripturae & Scopo Apostoli optime conuenit.

XIV Peccatum originale non trahi ab Eua, sed ab Ada,
mo solo, & a patre, non a matre.

Digna est Papisticum quod assent & propugnat Bellarminus lib. 4. de Sacram.
& amiss. gr. cap. 13. sed nullus nostrorum unquam ei assensit. De labe originali
est in confesso, & confans ex Scriptura. Et quantum ad reatum, cum reatus
communis exurgat ex communi peccato utriusq;, quod sic inuoluit ab Eua, ut reatus
suum respectu posteritatis totius, obtinuerit in Adamo, non magis potest
Adami ab Eua reatu distingui, quam labe communis contracta ab utroq;, &
per generationem traducta ad posteros. Nec fauet illi sententia, qua multa
et periculosa secum trahit, ac inuoluit Postelli delirium, de Serrat uice quaedam
libentibus, quod alias ad Christum reatus communis extendendus fuisset, siquidem non
transire reatus ad eum, qui conceptus est sine labe, nec ad illum potest pertinere
non peccavit in Adamo, inuoluit nec fuit, moraliter loquendo, in lumbis Adami
carit: quod de Christo notissimum est.

linem concedit Protoplastis, ex qua non essent quidem peccatores, sed tamen ipsi
eti dici non possent; quo etiam ^{Protoplastis} Jesuiticum commentum de Statu pura natura
re videatur D. Henricus Altingius Theol. Cleve. nova loco 5. contr. 1. Sociniani
atq. Novat. Et cum Walkerus dixerit abrogat Adamo Justitiam & Sanctitatem
eo quod non nisi perfectione naturali gauderet, argumento illo ipso, quo apud D. Henricum
Altingium utantur Sociniani ubi supra pag. 273. quod videlicet Adamus per
onem naturalia solum bona accepit, visus mihi est Rev. & Cla. D. Collega in
fectiones naturales Adamo explicasse coram Nobilib. & Amplif. DD. Curatoribus
consulto abspiceret vocibus Justitia & Sanctitatis vera, uti dicitur Eps. 4. 22.
in subjecto, cui convenit, ponit necessario Sabilitatem ad supremam & completam
tatem in regno coelorum.

XVIII Locum Mich. v. 1. de egressibus Messiae necessario
intelligendum esse de Christo promisso protoplastis
post eorum lapsum.

Pateor quod ubi propius attendo ad Disputationem de hoc loco Rev. & Cla. mei
eo minus mihi de illa satisfacere possum. Tota enim est in aspicienda hac voce
dicitur, de hoc commentitio egressu Messiae, quem nullus interpretum Christianorum
atenus eo loco viderat. Et transit multa alia loca, quae Catholicae fidei Defensio
adversus Arianos & Samosatrenianos semper intellexerunt de aeterna divinitate
ut nominatim Prov. 8. 22 etc. & 1. Job. 1. 1. Nullas habet vindicias loci
tractatur, contra Socinianos, qui nequidem tota ea disputatione nominantur, sed
piores Judaeorum Levi brachio tractat, nec satisfait ei, quam proponit ex
Kinebro, quod ille qui ex alio egreditur, non sit antiquus sine principio. Quae
calas sive duo adverbia tempore, mircedem, & mine quolam, quas elegit
verba sumendas ad veram aeternitatem significandam, censuerunt Doctissimi
Christiani Interpretes et in lingua Hebraea valatissimi, Raymondus Martini
nus, Vatablus, Belga Interpretes, Dodat & alii, prior incipit separare, et
eas ponere, juxta quas nihil nisi temporarium quid apud Prophetam significat
sive conjuncta remaneant, sive separatim sumantur. Quas res diversissimas
placere heterogeneas uno vocabulo Egressum significari testatur, nec priorum
la est, vix aliter proponit, quam dicit gratia, & arma & principia supponit
nians, quibus eam vel taliter evertant, quia videlicet necessarium quidem est
intelligere de egressu promissionis, facta in tempore, nihil vero obligat ad con
gendum quoq. de egressu generationis. Nam inquit Socinianus, nihil mi
quis obligetur ad locum explicandum de aeterna generatione Dei Filii: non enim
Egressum, quod plurale est: nam plurale potest sic adhiberi, ut omnes alii
propter excellentiam istius promissionis, vel ad egressus homogeneos & promissiones
perpetuos, quos et dicitur contigisse certum est. Non particula mircedem, quae
interpretes Graeci reddunt 2o 2o Xys, jam autem ut nec lo mircedem nullum
significat aeternitatem, imo necessarium eam non significat, si conjungatur cum
ut sic, ita lo 2o 2o Xys, juxta D. Disputationis sensum, id demum est non quod
er 2o Xys, sed quod factum in tempore & post creatum hominem: non denique lo
quolam, cum juxta ipsum sit character egressus promissionis, nec ad egressum aeternae
generationis pertinere possit; adeo ut hac disputatione ansa multiplex ingenio
pionatur Socinianis, Orthodoxorum ex hoc loco firmissimum argumentum pro aeterna
divinitate Christi, elidendi & eludendi. Quanto satius fuisset acquiescere hoc

Interpretationi Belgarum s.l. quam argumenta Orthodoxa tanto cum periculo bona causa delumbere & evertere! Hic autem, ut in precedentibus, omnem hanc Rev: Fili novationem evortit Venerandus ipsius parens. 1. C. p. 2. loco 3. pag. 362 ad objectionem vel exceptionem Socinianorum, qua ita formabatur; Exortus Christi dicitur fuisse à principio, à diebus seculi, quia et ab Adamo, Abrahamo, Davide. Quid vero Soc ad aternitatem? Respondet solidus ille Theologus, his verbis: Mithas duplicis meminit exortus; futuri, de quo ita: Ex te mihi proibit futurus dominator. Presenti seu potius aeterni, his verbis, Cujus exortus inde à principio, à diebus seculi. Secundum illum Exortus est ex Adamo, Abrahamo, Patribus. Secundum iterum est à Deo Patre, ut unigenitus ille cegulus à Patre Jos. 1. 14 &c:

XIX Nihil eorum, quae Christus sustinuit, et passus est pro nobis, quae nosse Sponsor, potest imponi vel incumbere fidelibus.

Hoc norm axioma mihi factenas in hoc genere inauditum, videtur tam Scriptura malitiam adversari, quam ei simillimum quo olim pugnant nonnulli in infelici dissidio Socinianorum, de justitia activa & passiva, fatuentes id pro nobis & loco nostro praestitum non fuisse à Christo, ad quod adhuc tenemur; Eius tamen fallitas postliminio agnita est, eo quod non eodem modo nec eodem fine teneamur adhuc obedire legi, quo Christus factus legi obnoxius pro nobis, obediens fuit Patri usq; ad mortem crucis, ut per unius obedienciam justificarentur multi; sicut per unius transgressionem multi sunt rei constituti. Et qui inde cum Sociniani volent probare, mortem, sanguinem, Tentationes, passiones, & reliquas Christi, non fuisse satisfactorias pro nobis, eo quod eum eodem Christi post ipsum bajulare teneamur morti, calamitatibus, tentationibus, injuriis, etiam propter ipsum simus obnoxii, & ad ea sustinenda nobis suo exemplo praëluserit, ille non animadvertet convenire quidem nostras calamitates & passiones in suo materiali cum iis, quas Christus sustinuit pro nobis, sed has in suo formali, modo, gradu, usu & fine, plane differre, ut aperte colligere est, ex nostra Catechesi quast. 42 ubi redditur ratio, cur nobis sit adhuc monendum, cum Christus pro nobis & loco nostro mortem oppeterit. Conferatur locus Matt. 20, 21, 23. Ubi dicuntur filii Zebedaei exhibitari calicem quem bibiturus erat Christus, & baptizandi illo dieo baptismo sanguinis, quo baptizandus erat.

XX. Christum omnes suas passiones, ac nequidem omnes ultimas pro nobis & loco nostro non sustinuisse, ut satisfaceret justitia divina.

Requirit directè & communi Christianorum fidei & Catechesos nostra quast. 37. quae statuit, Christum toto vita sua tempore, quo in terra egit, praecipue vero in ejus extremo iram Dei sustinuisse adversus peccatum etc: Ut quod etiam volumus in consuetudinem Meriti & Satisfactionis Christi tunicam lacerare & in partes conurpere illig dicere, Hoc solum ex tuis passionibus admittimus in solutum pro nobis, reliquas tibi habeto: Sponsor enim horarum nobis sufficit

XXI Christum non suscepisse in se pro nobis reatum poena temporalis & mortis corporalis, sed tantum moris & poena aeternae.

Hoc est plus quam Papisticum, unde necessariò colligas aut nullum ex peccato contrahi reatum poena temporalis & mortis corporalis, licet Deus has solas exprimat Gen: 3

Quas sub illis intelligens per Synecdochem, aut nostrum esse pro illis satisfactorias
in hac vita vel in purgatorio.

XXII. Nominatim satisfactorias non fuisse dicat illas ar-
ticularitates, quas Iustinus in Horto Oliveti ea nocte, qua
captus est.

Idem deinde contra Caecilem quæst. 44 et Confessionem artic. 21 cuius utriusque
Formalia legantur in Disputatione mea de Sabbato, ut ea sic iterum describere
se non sit.

XXIII. Sanguinem Christi, quem fudit et antequam crucifigi,
gesserit, et cum crucifigeretur, et postquam obiit in
cruce, ad peccatum redemptionis nostræ et remissionem
peccatorum nostrorum non pertinere.

Contrarium huius assertionis ita notum est omnibus Christianis et mille locis
scriptura ac utroque Sacramente Novi Testamenti, ut illi renunciare et hanc assertionem
admittere necesse possit, nisi qui Socinianos intus et in cute fuerit. Expendantur
modo hæc quatuor loca Matth. 26, 28. Epist. 1. 7. 1. Petr. 1. 18, 19. 1. Ioh. 1. 7.

XXIV. Christum mortem corporalem non sustinuisse tanquam
Sponsorum nostrum et loco nostris, adeoque nec eam
pertinere ad satisfactionem quam præstitit pro nobis
iustitiæ divinæ, siquidem iam plene satisfactum
erat Deo priusquam moreretur.

Tam versa sunt in contrarium testimonia Sacra Scriptura, tam expressa sunt
nostrum Orthodoxi consensus in Caecile, Confessione in decretis Synodi Tridentinae
prout videre est in mea Disputat. de Sabbato ante citata, tam in auditis
assertis inter Christianos, ut neminem putem illam auditurum, qui illis illi animum
non sit dicturus.

XXV. Nullas passiones Christi fuisse satisfactorias pro
nobis præter eas, quas sustinuit per tribunalium
obsecrationis Solari, dum esset in cruce et ante,
quam expiraret.

Potius corroborari ad hoc effectum, cum quo præcedentia coluerit, et quo audiri
admiracioni et offensionem fuisse in vicina provincia, ubi ante coepit audiri, quam
mibi de eo vel per somnium innotuisset. Hæc a doctrina omnis est contraria
verbo, formalis publicis Orthodoxi nostri consensus, et doctrina omnium Ecclesiarum
Christianarum. Exiit omnia fundamenta Catholica doctrina de Satisfactione
pro nobis contra Socinianos, inde desumpta, quod Christus effuderit sanguinem suum
remissionem peccatorum pro nobis, quod mortem pro nobis et pro peccatis nostris expiavit,
quod suam vitam pro nobis posuerit, quod eius vitæ sanguinem sanemus et: Itæ enim
et novo hoc dogmate falsa erant, nec poterunt admittere alium sensum, quam
ut dicatur Christus hæc omnia fecisse et sustinuisse pro nobis, id est bono quidem
non tamen loco nostro, cum nihil quæ Sponsor nostrus sustinuit, vel passus fuerit
tribunali illius anxietatem. Id vero qui probabit Sociniano, postquam reserens
alias passiones acerbissimas Christi ante crucem et in cruce a nostra redemptione
et concessent loca omnia, quæ agunt de sanguine Christi, de morte Christi, de passione
eius in genere pro nobis, non probare Satisfactionem Christi, nec ad illam pertinere.

Paxit Deus, ut omnis mea conjectura falsa sit & inanis suspitio; saltem o possum capere qui Vir doctus talia paradoxa proponat, & idem tenet in mutanda universa Theologia, quod Cartesius fecit in Philosophia, absq; occulto Syncretismo cum Socinia, nisi & animo proferendi ipsi bonam causam.

XXVI. Obscuracionem Solis cum Eritus patiebatur, probacionem esse Satisfactionis Eriti incepta cum Eli, ipsi, quod Eritus tunc esset horam ipsi soli, qui ideo nollet suam lucem ei impartiri, & finita cum illa.

Certe ea causa debet esse valde infirma, qua tali tibiine debet sustineri: Durationem illam tenebrarum mensuram fuisse passionum satisfactoriam Eriti pro nobis, usquam dicit Scriptura, & nemo antea somniansit: Plurimi Theologi pleriq; putant hanc Eclipsin contigisse in detestationem scelus Pavidarum & crucifigentium Eritum, non in aversionem & adominationem ipsius Eriti crucifigi, propter quam ipse solus fuisset luce solari privandus, non reliqui omnes tam boni, quam mali: Nec Centurio appositus cruci cum suis manipularibus & iis omnibus, qua tunc contigerant, cujusmodi fuerunt & turbis tenebra & terra motus, collegit indignationem Patris in Eritum, sed potius Eriti pati, eitis innocentiam & dignitatem, & quod esset revera Dei Filius Matts: XXVIII. 54, prout fecerunt Dionysium Hieropagitan visa hac praternaturali Eclipsi & ea conjectassey vel auctorem natura pati, vel ipsam naturam minari ruinam.

XXVII. Angelis qui perstiterunt in officio, nihil accessisse post aliorum lapsum, quam Status illius, qui ipsi fuerat communis cum istis immutabilitatem.

Hac sententia qua subseruitur Paradoxo XII. nequit subsistere cum constanti Theologo dogmate adversus Originistas, quod summi boni possessio & fructio sit inanis, nihil, nec foret illud creatura intelligenti summum bonum formate, cujus amittendi sub sit periculis, quod metu & sollicitudine carere nequit. Quod si Demones qui lapsi sunt iam actu possiderent summum bonum, quo gaudent nunc Angeli, qui perstiterunt, non potuissent exudare. Quare supponendum est cum omnibus Scholasticis, Angelos in et ordine primaria sua creatione, & quoadin labiles fuerunt, fuisse quoq; viatores sed bonos post lapsum aliorum traductos fuisse in statum comprehensum, & eam felicitatem adeptos, qua est inamissibilis; prout Adam si perstisset, ad immortalitatem via in vita animalis, ad immortalitatem patria in vita spirituali & coelesti transiret fuisse: in cuius rei signis & Sacramentum posuerat ei Deus arborem vite; cuius fructui dum Walkemus tribuit vim stipiticam, que semel degustatus Adamo Eva, coglytior & immortalitatem in suo statu ejus inamissibilitatem contulisset, aliter pergit in suis erroribus & delinuit.

XXVIII. Nullius plane auctoritatis esse annotationes Belgicas ad Sacra Biblia, licet ex auctoritate publica, tam Politica D. D. Ordin. Generalium, quam Ecclesiastica Synodi Nationalis, sint concinnata, & per Revisores ex singulis Provinciis solemniter approbata.

XXIX. Nequidem ex illis cognosci & iudicari posse in dogmaticis, quamam sit communis doctrina Ecclesiarum Belgii.

XXX. Multa inoppressisse in Carcedesin minus bene & vere dicta.

XXXI. Ad eam coeterasq; formulas publicas neminem te,

teneri sua subscriptione, quo sensu scripta sunt, sed
tantum, quo sensu eas vel intellexerit, vel interpre-
tari velit.

Ad haec quatuor quae asserunt Rev. & Clar. D. Altingius coram RR. di. V. V.
tatis Synodi & quae sua esse non inficiabitur, ut coepta omnia pro suis agnos-
tum prius apud eundem RR. DD. Deputatos Synodi, tum postea & pluribus coram
bilissimis & Amplissimis Dominis Curatoribus, nolim addere vel quod olim de
concordatus de triplici genere precum Christi, quae Dei, quae Mediatorum, & quae
uis, atq; earum diverso successu; quia profectum ipse id se improbare; vel non
commentum, quod lat turbatum alibi dedit, distinctionis inter regerit & d.
iuxta quod negantur pii V. T. remissionem peccatorum fuisse consequuti; unde
et si hanc sequelam non viderent ejus auctores, eos nec justificados, nec glorificados
obitum fuisse, sed detrusos in carcerem subterraneam, qui limbus Patrum dicere
volunt Pontificii. Nescio enim an cum olim dignatus est mecum conferre
nom sententia, in quam valde propendebat, meas rationes in contrarium admi-

Interca sancta & bona conscientia coram Deo protestor

1. Quod sincero & plane fraterno affectu me gesserim in procuranda et pro-
da R. D. Altingii vocatione ad Facultatem Theologicam, sperans in ipso
modum ac concordem Collegam & fidulam amicum; non facturus si
fovere opiniones credidisset. Quia tamen non vult nisi quicquam pro-
deberet, consentio in cancellationem istius obligationis, cum ipsi Beneficentia
tius & officio viri boni, quam & magis gratitudinis expectatione
causas domi non habes.
2. Quod haec in chartam conjei ut obediens mandato Carissimorum & tra-
Dominorum Curatorum, non ut me sua Rev. hia accusatorem, aut actor
haec causa constituerem. Mihi enim semper fuit euit doctrinam quam
stanter sic docui, nec sine fructu Dei gratia, ceu veram et sanctorum
verbo tueri privatim & publice, ac contrarios errores, quamprimum
incipiunt, obstando principis, refutare.
3. Quod nisi agerime accidat iste opinionum conflictus in tam multis & par-
tis Theologia capitibus, in quo non incurri in sententias Rev. mei
sed ipse mea constanti traditione & doctrina, quam fatis noverat non
semper fuisse, suas novas opiniones studiose & agminatim opposuit, ea
Scripturanas, veras & dicatas a Spiritu Sancto; qua ratione me in
his falsum doctorem & Anti-Scripturarium voluit haberi. Neque petui
Novitates conticere, si honorem meae Professionis & conscientiam Veritatis
lem pedibus concubare, cum viderem meum Collegam adducere versus
quos ducebam in orientem, haec facere ad distractionem & destructionem
tatis, non ad instructionem & aedificationem Ecclesiae. Nec poteram sperare
ut ex hac Academia & nostra communi institutione prodirent homines
opinibus istiusmodi, quae Paradoxa, haeresi & novitate, Ecclesiae
essent condemnata.
4. Quod sincero pacis & concordia studio, ad praecavenda, si pote esset, mala
nosario in Theologia dissentiu providebam eventura tum in Academia, tum
Ecclesiae, petierim a Clar. D. Professore Andrea, vellet ei persuadere omnia

domi sua mecum Colloquium, praesente Amplissimo Domino Senatore Al-
 tingio Sua Rev.^{ta} Fratre, et tali ex Dominis Pastoribus, quem Sua Rev.^{ta}
 eligeret. Considebam enim me tunc ex eius mente revulsuram suam omni
 suspensionem de meo affectu erga se, et forte una lenitor abducturam a plerumq;
 istis novitatibus: aut saltem ea proposituram, unde circa illas suas opinio-
 nes, vel ipse conferret ampliandum, vel eius amici eorum ^{adversis} falsitate et
 novitate illum suis consiliis in viam tuitam revocarent. Sed noluit in hoc
 Colloquium amicabile venire; et ubi postea Reverendi DD. Deputati Synodi
 designati sunt nos ad se evocari, simile quid tentaturi, in tanto fuit fermento
 et amarore, ut nihil audire voluerit, sed in rixas illico prorupit, meq;
 convitiis impetivit, et corrupta sincera Theologia accusaverit: quod Deus ipsi
 condonet. Quam a. modeste et moderate me gesserim, fides isto penes Rev.^{tos}
 Dominos Deputatos Synodi.

5. Quod ad praesentem descriptionem me accinxissem in Spiritu lenitatis, nihil affen-
 sum Sua Rev.^{ta} animo calumniandi, et ubiq; momenta quadam rationum
 subieci, ad qua si semotis praesudicis dignabitur attendere, suas agnoscat
 Karo Quirites et in sentiam tuitam revertetur: quod errare humanam sit, sed
 Diabolicum perseverare in errore.

Cogitabit spero, et si commotior profectur se nullius auctoritate teneri,
 Spiritus Prophetarum debere subici Prophetae, ut monet Apostolus: oculos
 plus videre quam oculum; nonnam facile tributuram sibi Pontificiam infal-
 libilitatem in suis conceptibus, si sapient; Non id omne esse a Spiritu Sancto, ^{omnino}
 quod homines suis praesudicis, aut sua Sapientia opinione abrepti, putant se
 videre in Scripturis. Non esse modestia Christiana, se solum praeferre omnibq;
 Discipulos Christi tenari sibi mutuo pedes lavare; Orbem Reformatum, qui ^{est}
 saeculis caruit istis novitiis dogmatibus, absq; illis posse deinceps subsistere;
 Odiosum esse semper Novatorum in Ecclesia nomen; Facilius esse novam
 pincinem prociere, quam tueri. Plus damni et scandali redire ex dispersione,
 quam utilitatis ex nova propositione; Tutius esse vetera bene defendere,
 quam velle excogitare nova et:

Meam auctoritatem qualemcumq; et meorum scriptorum loca quibus libeat
 Sua Rev.^{ta} suas novitates opponere, sic non profecto; unde facile patere,
 ut me agere defensivè. Sed profecto circa quastionem; ut eorum Novitas
 pateat, potissimum formulas consensus Orthodoxi, quibus subscripsit, ut
 nos omnes, et si nolit se illa subscriptione ultra suam interpretationem teneri;
 et ubiq; fore addo testimonia et verba Rev.ⁱ D. sui Parentis beatae me-
 moria, quo constat me nihil circa hac docuisse unquam diversum ab eo,
 quod ipse Vir Eximius docuit constanter Heidelbergae et Groningae, et si non
 possum censei illum scripsisse: siquidem antequam illius opera prodirent
 in publicum, meam de istis omnibus sententiam in meo Systemate, et aliis me-
 is opusculis publicè aperueram. Hinc quoq; constat Rev. meum Collegam,
 non minus Venerando suo Parenti, quam aliis Theologis et mihi, notam
 communem gravissimorum errorum, et profundam ignorantiam Scripturarum
 circa illos inurere: quo vel ex filiali reverentia et respectu erga meos
 patris deterreri deberet: quod tanto gravius mihi videam in Reverendo

Collega, quicquid obstrictior esset defendere contra quolibet aliam
doctrinam & doctrinam sui Patris; siquidem ipsius opera curata
evidenda, cum Solida, Orthodoxa, & vere Scripturarum Theologi.
Nollem ut eorum sua nova inventa deperiret; eamque quadantenus
tur, quae super inventum patrem recta carpente conservatos equos.
Mibi videtur species quaedam paritatis, quod cum Papiniano dicitur
tam facile excusari, quam fieri. Si in tam multis erravit suis Pa-
nitatis contegi, non retigi debuit. Si e contrario bene scripsit
doxæ docuit, eius lineas fuisset infitendum, nec debuit illi sua
a propriis filiis in contumeliam verti. Voleo quod ad Theologia
logicam accesserit animo omnia mutandi, eamque novam Theologiam
di, quae nunquam in illa sonuit. Nam ex presenti tot periculis
novationum specimine intra sua Professionis claudia, quid in futuro
beat expectari, ex illo singularitatis & novitatis, quo flagrat
& recepta hactenus doctrina odio hanc difficile est conficere.
Non deficiunt Caspura quae nobis praedicerent cum non patris
habituam Ecclesiam in eo, quod sibi gratularetur, utpote qui
matura Theologica ac meum nominatim prohibenda censeret: sed
meus labor fuit, ut solent amor non modo coecus esse, sed etiam
Mibi quidem valde grave est in mea Serenitate incidisse in Collegam
cum quo non possim, ut antea cum aliis, uno numero, ut loquitur
servire deo in mea vocatione. Bellam enim civilem & domesticam
pejus est exterro. At nec ipsi levius erit jugiter detestari, quae
decessus, & ego post eos & cum eis per tot annos diligenter tenui
et bonas suas horas impendere perpetuis contentionibus & crisi-
pionibus contra Collegam Senem, qui potius inde foret donandus
vixit & dispendis implicandus: tamen hoc lapsus, ut loquitur
mus, fortius figit pedem. Sed ipse viderit. Deum venerabilis
suo Spiritu largiatur consilia Concordia & Veritatis, Amen.

Ex mandato Nobilissimorum & Amplissimorum Dominorum Curatorum
Contra Provinciali 30 Octobris & Tribui Nobilissimis & Amplissimis
mino à Julsinga Consuli Curatori, tertio Novembri 1688

Samuel Marefius.